

4 Ostrowiec Świętokrzyski

Ostrowiec Świętokrzyski położony jest nad **rzeką Kamienną** w obrębie trzech krain geograficznych: Wyżyny Opatowskiej, Doliny Kamiennej i Przedgórze Iłżeckiego. **Ślady osadnictwa pochodzą z epoki kamienia okresu neolitu**, zaś za **datę powstania miasta** przyjmuje się **rok 1597**. W XIX w. w Ostrowcu Świętokrzyskim powstają duże **zakłady hutnicze**. Na przełomie XIX i XX wieku **ostrowiecka huta była drugą co do wielkości w Królestwie Polskim**. W czasie I wojny światowej duże zniszczenia Zakładów Ostrowieckich przyczyniły się do kryzysu ekonomicznego. Gdy przystąpiono do budowy Centralnego Okręgu Przemysłowego, Ostrowiec znakomicie wykorzystał szansę na przyspieszenie rozwoju gospodarczego.

Po zakończeniu II wojny światowej przystąpiono do odbudowy ostrowieckiego przemysłu. W latach 70-tych XX w. rozbudowano Hute

Muzeum Historyczno-Archeologiczne w Ostrowcu Św.

INFO ADRESY

Kielce :

www.sienkiewicza.pl
Informacja Turystyczna Urzędu
Miasta Kielce
Pl. Niepodległości 1,
Hala dworcowa (l.p.), 25-506 Kielce
tel. +48 41 345 86 81
www.um.kielce.pl/pl/turystyka

Punkt Informacji Turystycznej w Kielcach
Oddział Świętokrzyski PTTK
ul. H. Sienkiewicza 29,
25-007 Kielce
tel. +48 41 344 77 43
www.pttkkielce.pl

Muzeum Narodowe
Pałac Biskupów Krakowskich
Plac Zamkowy 1, 25-010 Kielce
Kasa biletowa tel. +48 41 344 23 18,
+48 41 344 40 14
www.mnki.pl

Skarbiec Katedralny
pl. Panny Marii 3, 25-013 Kielce
tel. +48 41 344 63 07

Muzeum Diecezjalne
ul. Jana Pawła II 3, 25-013 Kielce
tel. +48 41 344 58 20
www.muzeum.kielce.pl

Muzeum Lat Szkolnych
Stefana Żeromskiego - oddział
Muzeum Narodowego
ul. Jana Pawła II 5, 25-013 Kielce
tel. +48 41 344 57 92,
fax +48 41 344 82 61
www.mnki.pl/zeromski

Muzeum Wsi Kieleckiej-
Dworek Łaszczyków
ul. Jana Pawła II 6, 25-013 Kielce
tel. +48 41 344 92 97
fax +48 41 344 50 08
www.mwk.com.pl

Muzeum Historii Kielc
ul. Św. Leonarda 4, 25-303 Kielce
tel. +48 41 340 55 20
www.muzeumhistoriikielc.pl

Wystawa – Region Świętokrzyski –
człowiek, środowisko
Kamienica pod Trzema Herbami,
ul. Rynek 3/5, 25-303 Kielce
Wejście od ul. Orlej 3
tel. +48 41 344 40 14 wew. 238
www.mnki.pl/orla

Muzeum Zabawek i Zabawy

pl. Wolności 2, 25-367 Kielce
tel. +48 41 343 37 00
+48 41 344 40 78
fax +48 41 344 48 19
www.muzeumzabawek.eu

Muzeum Geologiczne Oddział
Świętokrzyskiego Państwowego
Instytutu Geologicznego -
Państwowy Instytut Badawczy
ul. Zgoda 21, 25-953 Kielce
tel. +48 41 361 25 37
www.pgi.kielce.pl

Cmentarz żydowski z 1868 r.
z Lapidarium
ul. Pakosz Dolny – klucze posiada
p. Irena Kowalczyk
ul. Marmurowa 9, Kielce
tel. +48 41 361 62 10

Bieliny:

Punkt Informacji Turystycznej
w Bielinach
Urząd Gminy Bieliny
ul. Partyzantów 17, 26-004 Bieliny
tel. +48 41 302 61 06
www.bieliny.pl
www.wokollysejgory.pl

„Kraina Legend Świętokrzyskich” –
gry terenowe
Stowarzyszenie „Lokalna Grupa
Działania – Wokół Łysej Góry”
ul. Partyzantów 17, 26-004 Bieliny
tel. +48 41 302 50 94
www.wokollysejgory.pl

Izba Dobrego Smaku Krainy Łysogór
wraz z zabytkową chałupą – Punkt
Etnograficzny
Muzeum Wsi Kieleckiej
Kakonin 6a, 26-004 Bieliny
tel. +48 41 302 61 06

Święty Krzyż:

Muzeum Misyjne Misjonarzy Oblatów
Maryi Niepokalanej
Święty Krzyż 1,
26-004 Bieliny, gmina Nowa Słupia
tel. +48 41 317 70 21
www.swietykrzyz.pl

Wystawa Świętokrzyskiego Parku
Narodowego
Święty Krzyż 1, 26-004 Bieliny, gmi-
na Nowa Słupia
tel. +48 41 317 70 87
www.swietokrzyskipn.org.pl

Nowa Słupia:

Punkt Informacji Turystycznej
w Nowej Słupie
ul. Świętokrzyska 18,
26 – 006 Nowa Słupia
tel. +48 41 317 76 26
www.nowaslupia.pl

Muzeum Starożytnego Hutnictwa
Świętokrzyskiego im. M. Radwana
Oddział Muzeum Techniki NOT
w Warszawie
ul. Świętokrzyska 59,
26-006 Nowa Słupia
tel. +48 41 317 70 18

Ostrowiec Świętokrzyski:

Punkt Informacji Turystycznej
w Ostrowcu Świętokrzyskim
Miejskie Centrum Kultury
ul. Sienkiewicza 54,
27-400 Ostrowiec Św.
tel. +48 41 247 65 80
www.um.ostrowiec.pl

Muzeum Historyczno –
Archeologiczne
ul. Świętokrzyska 37,
27-400 Ostrowiec Świętokrzyski
tel./fax +48 41 265 36 51,
tel. +48 41 248 47 00

Muzeum i Rezerwat
Archeologiczno-Przyrodniczy
Krzemionki k. Ostrowca Św.
27-400 Ostrowiec Świętokrzyski
tel./fax +48 41 262 09 78
www.krzemionki.pl

Cmentarz żydowski
założony w 1657 r.
ul. Sienkiewicza,
27-400 Ostrowiec Świętokrzyski

Ośrodek rekreacyjno – sportowy
„Gutwin”
ul. Gościniec,
27-400 Ostrowiec Świętokrzyski
tel. kom.: +48 785 488 946

WARTO ZOBACZYĆ:

1 Kielce:

- Pałac Biskupów Krakowskich – wspaniały przykład rezydencji z czasów Wazów
- Katedra pw. Wniebowzięcia NMP – jeden z najcenniejszych zabytków miasta
- Park Miejski im. Stanisława Staszica – jeden z najstarszych parków w kraju
- Muzeum Zabawek i Zabawy – największe tego typu muzeum w Polsce
- Rezerwat Przyrody – Kadzielnia – ciekawe zjawiska geologiczne i malowniczy krajobraz

2 Bieliny

- jedyne miejsce w Polsce gdzie tak hucznie świętuje się „Dzień Truskawki”
- Święty Krzyż – najbardziej tajemnicze i legendarne miejsce ziemi Świętokrzyskiej

3 Nowa Słupia:

- Muzeum Starożytnego Hutnictwa Świętokrzyskiego

4 Ostrowiec Świętokrzyski

- Muzeum Historyczno-Archeologiczne

Ostrowiec – powstał Zakład Metalurgiczny.

Zwiedzając miasto warto zobaczyć m.in.: **kolegiatę św. Michała Archaniola** z początku XVII w., przebudowaną w dwudziestolecu międzywojennym w stylu neobarokowym, gmach Poczty Polskiej z lat 20-tych XX w., **barokowy kościół św. Stanisława Biskupa** z końca XVI wieku w Denkowie, przebudowany w XVIII i XIX wieku, **obszar poprzemysłowy** na terenie „Starej Huty” oraz **drewniany kościół fabryczny** pod wezwaniem Najświętszego Serca Jezusowego wybudowany w latach 1931-1932 w stylu zakopiańskim. W klasycystycznym XIX-wiecznym **Pałacu Wielopolskich** w Częstocicach usytuowanym w pięknym parku, założonym prawdopodobnie w XVIII w. znajduje się obecnie siedziba **Muzeum Historyczno-Archeologicznego**.

Autorzy zdjęć: Anna Drzewiecka, Paweł Pierściński, Krzysztof Pęczalski, Archiwum Urzędu Miasta w Ostrowcu Świętokrzyskim
Tekst: Kazimierz Micorek, redakcja tekstu: Agencja Planet PR

Wydawca: Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego,
ul. Scieżkiennego 2, 25-033 Kielce, tel. 041 361 80 57
www.rot.swietokrzyskie.travel

PROGRAM
REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

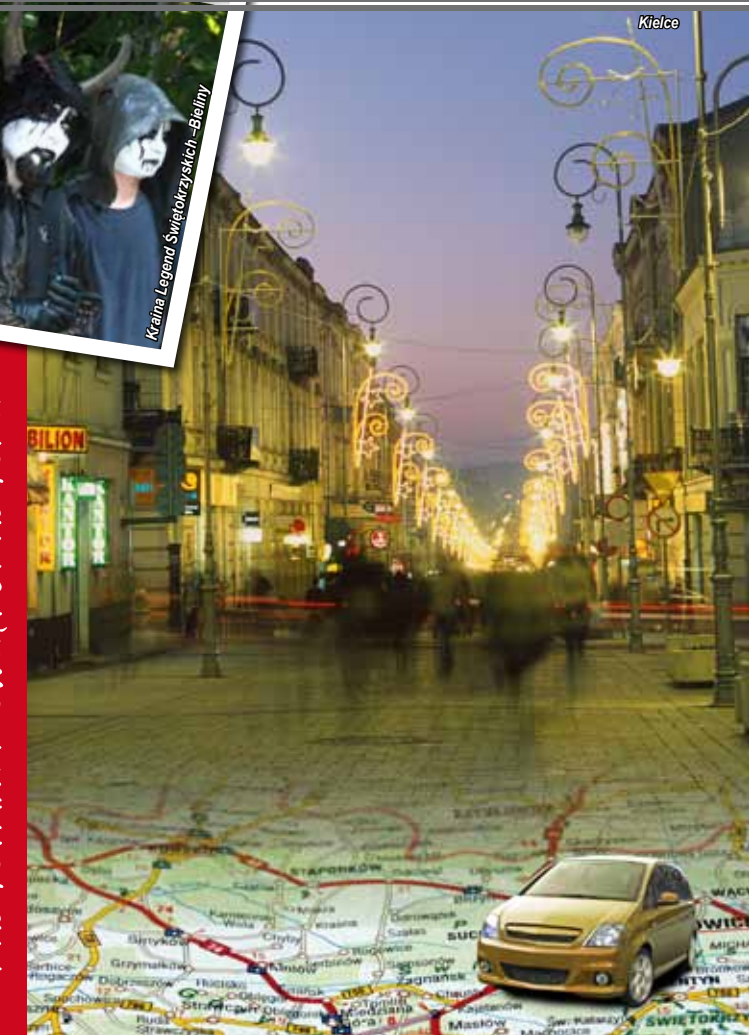
WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

Wydawnictwo współfinansowane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego dla rozwoju województwa świętokrzyskiego.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

PRZYSTANEK ŚWIĘTOKRZYSKIE

1 Kielce

Przeprowadzone badania archeologiczne potwierdzają w sposób jednoznaczny istnienie **osady nad Silnicą w IX w.** **Najwcześniejsze wzmianki** o osadzie targowej pochodzą z **1084 r.**, jest to także data **wybudowania pierwszego kościoła p.w. św. Wojciecha**. Na przełomie XI/XII w. Kielce oraz dobra łysogórskie były już we władaniu biskupów krakowskich. **Prawa miejskie** nadano Kielcom prawdopodobnie w roku 1295, inne źródła wspominają **rok 1360** i osobę biskupa Bodzantę. W kolejnych wiekach miasto prężnie się rozwija. Kielce rozrastają się, **powstaje ratusz, szkoła, łaźnia oraz zajazd** dla odwiedzających miasto gości. Organizowano **targi** oraz kilka razy do roku duże **jarmarki**. Po zniszczeniu miasta w czasie wojen szwedzkich i ogólnym kryzysie gospodarczym nastąpił okres stagnacji na blisko 100 lat. Na skutek decyzji Sejmu Czteroletniego w roku 1789 Kielce wraz z dobrami biskupimi, przeszły na własność skarbu państwa. **W 1805 r.** decyzją papieża Piusa VII, **utworzono diecezję kielecką**. **Rok 1816** był ważnym dla Kielc, jako że miasto stało się **ośrodkiem administracyjnym w Królestwie Polskim**, co zdecydowanie podniosło jego rangę. Miasto na nowo rozkwitło – powstawało coraz **więcej budynków mieszkalnych i usługowych**, rozrastała się **sieć brukowanych ulic**, usprawniono **kanalizację** oraz zadbano o miejską zieleni zakładając **ogrody spacerowe**. **W 1867 r. Kielce stały się stolicą guberni**. Pojawiły się nowe inwestycje przemysłowe, oddano linię kolejową łączącą Iwanogród, dzisiejszy Dęblin, z Zagłębiem Dąbrowskim. W latach międzywojennych umocniła się rola Kielc jako centrum administracyjnego dużego województwa. Czas II wojny światowej to czas okrutnego terroru hitlerowskiego. W getcie żydowskim, które funkcjonowało w latach 1940 – 1942, zginęło 25 tys. Żydów. Mieszkańcy Kielc aktywnie działali w ruchu oporu, szczególnie w ZWZ – AK oraz NSZ i GL.

Pałac Biskupów Krakowskich:

Powstał w I poł. XVII w. z fundacji **biskupa Jakuba Zadzika**. Główna część usytuowanego **na Wzgórzu Zamkowym** pałacu zbudowana została na planie zbliżonym do kwadratu. Jest to przykład architektury wczesnego baroku. **Arkadowy front** budynku ozdabiają **trzy herby wykonane z kamienia** – Korab Zadzika, Orzeł Rzeczypospolitej z epoki Wazów oraz Trzy Korony kapituły krakowskiej. Po obu stronach pałacu znajdują się **dwie wieże** zwieńczone strzelistymi hełmami. W 2003 r. na tyłach pałacu otwarto **ogród włoski**, będący rekonstrukcją z XVII i XVIII w. Obecnie w pałacu znajduje się **Muzeum Narodowe**.

Katedra pw. Wniebowzięcia NMP:

Jest to **jeden z najcenniejszych zabytków miasta**. **Barokowa świątynia** posiadająca zachowane **elementy romańskie** usytuowana jest na Wzgórzu Zamkowym naprzeciw Pałacu Biskupów. Pierwszy kościół romański powstał w tym miejscu w 1171 r. Przez kolejne wieki był wielokrotnie przebudowywany, by ostatecznie, zachowaną do dzisiaj formę uzyskać w XIX w. Wyposażenie kościoła pochodzi z XVIII w., zaś zdobiące wnętrze malowidła powstały w XIX w. pod pędzlami uczniów Jana Matejki. Barokowy XVIII-wieczny ołtarz to dzieło Antoniego Frąckiewicza.

Park Miejski im. Stanisława Staszica:

Jeden z najstarszych i piękniejszych parków w kraju. Usytuowany jest na **ponad 7 ha** w samym centrum miasta. **Powstał w latach 30-tych XIX w.** W zachodniej części parku znajdują się **staw**, którego największą atrakcją jest znajdująca się na środku **fontanna** z ozdobnymi dyszami w kształcie ryb. Ozdobą parku poza wypielegnowaną zielenią są **barokowe rzeźby, kamienne wazony** pochodzące z klasztornej ogrodu w Jędrzejowie oraz **kilka pomników** m.in. figura św. Jana Nepomucena, pomnik Stanisława Staszica czy Stefana Żeromskiego.

Muzeum Zabawek i Zabawy:

Niewątpliwie jest to atrakcja, która najbardziej ucieszy najmłodszych turystów. Jest to **największe tego typu muzeum w Polsce**. Muzeum powstało pod koniec lat 70-tych XX w. **Na prawie 700 metrach** zobaczyć można **zbiór kilku tysięcy zabawek**. Wśród najcenniejszych eksponatów znajduje się m.in. niemiecka woskowa lalka z XVIII w., lalki z porcelanowymi główkami w strojach z przełomu XIX i XX w., XIX-wieczne ołowiane żołnierzyki czy komplety akcesoriów dla lalek – mebelków i pokoików. Poza zabawkami historycznymi w muzeum zobaczyć można również zabawki ludowe i pochodzące z czasów współczesnych.

Rezerwat przyrody – Kadzielnia:

Niewielki **rezerwat przyrody nieożywionej** o powierzchni **0,6 ha** usytuowany w centrum Kielc. Najwyższą częścią rezerwatu jest **tzw. Skałka Geologów**, wznosząca się pośrodku nieczynnego od 1962 r. kamieniołomu Kadzielnia. W **wapieniach okresu dewońskiego** zobaczyć można kilka **ciekawych zjawisk geologicznych**, m.in. **szczątki fauny** (m.in. koralu, brachiopodów, ryb i głowonogów), **żyłową mineralizację kruszcowo-kalcytową, zjawiska tektoniczne i krasowe**. W południowej części kamieniołomu usytuowany jest obecnie **jeden z piękniejszych w kraju amfiteatrów**. Na jego scenie każdego roku odbywają się różnego rodzaju koncerty i festiwale znane w całej Polsce.

2 Bieliny

Początki miejscowości sięgają XV w. Powstała w miejscu, gdzie szumiąca pierwotna puszcza, swą nazwę zawdzięcza najprawdopodobniej bieleniu lnu. Spośród miejscowych pamiątek przeszłości na uwagę zasługuje **XVII-wieczny kościół parafialny pw. św. Józefa Oblubieńca**, przebudowany w XIX w. Z innych zabytków sakralnych uwagę zwracają również **urocze XIX-wieczne, kryte gontem, drewniane kapliczki**.

Ta gminna wieś, nie posiadająca żadnego zakładu przemysłowego, słynie z uprawy truskawek. Od 1998 r. obchodzony jest tu uroczyscie „**Dzień Świętokrzyskiej Truskawki**”. Natomiast kultywowanie przez mieszkańców starodawnych obyczajów, przyczyniło się do stworzenia atrakcji turystycznej pod nazwą „**Kraina Legend Świętokrzyskich**”. Są to gry terenowe umożliwiające turystom przeniesienie się do pradawnych czasów.

Dymarki Świętokrzyskie w Nowej Słupi

Święty Krzyż:

Najstarsze wzmianki źródłowe o klasztorze pochodzą z **XII wiecznej „Kroniki Wielkopolskiej”**, która wymienia jako fundatora Bolesława Krzywoustego. Pierwsi zakonnicy obrządku słowiańskiego przybyli prawdopodobnie z klasztoru w Szawie w Czechach, osiedlili się jako eremici – pustelnicy. **W roku 1113** Bolesław Krzywousty **sprowadził z Węgier benedyktynów wraz z relikwiami Świętego Krzyża**, które kiedyś należały do św. Emeryka. W XIV w. pierwszy raz pojawia się nazwa opactwa na Łysej Górze: **Opactwo Ojców Benedyktynów Świętego Krzyża**. Rozkwit klasztoru przypada na czasy panowania Jagiellonów. Dzięki pomocy finansowej królów, książąt i kardynałów odbudowano i rozbudowano klasztor oraz kościół, które uległy zniszczeniu po licznych napadach i pożarach. **Kasata opactwa nastąpiła w 1816 r.**, a relikwie Krzyża Świętego były krótko przechowywane w Nowej Słupi. Później powróciły do klasztoru, gdzie opiekowali się nimi księżęta diecezjalni. W 1884 r. władze carskie utworzyły w zachodnim skrzydle więzienie o zastraszonym rygorze. **Od 1936 r. do chwili obecnej** w klasztorze świętokrzyskim przebywają **Misjonarze Oblaci Maryi Niepokalanej**.

Klasztor Oblatów na Świętym Krzyżu

Kościół Trójcy Świętej i Podwyższenia Krzyża Świętego:

Został wybudowany w **latach 1781 – 1806 w stylu klasycystycznym**. Na ścianach kościoła znajdują się **obrazy autorstwa Franciszka Smuglewicza**. **Zakrystia** kościoła ma **sklepienie krzyżowe** ozdobione **XVIII-wieczną polichromią** przedstawiającą drogę duchową Św. Benedykta. Cennym zabytkiem z okresu wczesnego baroku jest **kaplica Oleśnickich**, zwana też kaplicą Relikwii Krzyża Świętego. Centralne miejsce zajmuje **tabernakulum**, w którym przechowywane są relikwie **Drzewa Krzyża Świętego**.

3 Nowa Słupia

Pątnicy i handlarze już od II w. p. n. e. odwiedzali tereny obecnej Nowej Słupi. Rzymianie przybywali tu po żelazo, a pielgrzymi od setek lat zmierzali na szczyt Łysej Góry. **Przed 1351 r.** opaci ze Świętego Krzyża **założyli miasto Nowa Słupia**, któremu król Władysław Jagiełło nadał przywileje. Miasto rozwijało się obsługując pielgrzymów. Jednym z najstarszych zabytków Nowej Słupi jest **kościół parafialny pod wezwaniem Św. Wawrzyńca**. Świątynię wybudowano **w 1678 r.**, po drugiej wojnie światowej powiększając ją o nawy boczne i zakrystię. Ciekawostką są tu **sklepienia kolebkowe z późnorenansową sztukaterią, XVII-wieczne barokowe ołtarze boczne**, w których znajdują się pochodzące z XVII w. obrazami Matki Bożej z Dzieciątkiem i Św. Anny Samotrzeć.

Ważnym punktem Nowej Słupi jest **tzw. „Piecowisko”** - miejsce organizowanego co roku w sierpniu **festynu archeologicznego** pod nazwą **Dymarki Świętokrzyskie**. W czasie imprezy prezentowany jest wytop żelaza metodą stosowaną w okresie rzymskim - przed dwoma tysiącami lat. Nieopodal znajduje się **Muzeum Starożytnego Hutnictwa Świętokrzyskiego im. Mieczysława Radwana**.